

DÜNYA ŞARAP ENDÜSTRİSİNE GENEL BİR BAKIŞ

Turgut CABAROĞLU¹

¹Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, ADANA
Geliş tarihi / Received: 11.09.2017, Kabul tarihi / Accepted: 20.06.2018

ÖZET

Üzümünden elde edilen şarap Dünya’da en yüksek katma değer yaratan tarım ürünlerinden birisidir. Üzüm ise Dünya’da en çok üretilen meyve olup üretimin yaklaşık yarısı şaraba işlenmektedir. Bu çalışmada 2000–2016 yılları arasındaki periyod baz alınarak, Dünya şarap endüstrisi, üretimi, tüketimi ve şarap ticareti hakkında istatistikî bilgiler verilmiş ve değişimler incelenmiştir. Son yüzyıla bakıldığında 1970’li yıllara kadar şarap üretimi ve tüketimi Avrupa’da yoğunlaşmıştır. 1970’li yıllardan sonra ABD pazarında hem üretim hem de tüketim olarak önemli gelişme ve büyüme yaşanmıştır. ABD’ye paralel olarak Avustralya, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve son olarak da Çin pazarında patlama yaşanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dünya şarap, üretim, tüketim, ticaret

AN OVERVIEW OF WORLD WINE INDUSTRY

ABSTRACT

Wine is produced from grapes and it is one of the agricultural products that creates the highest added value in the world. Grape is the most produced fruit in the world and approximately half of the fruit is processed in the wine. In this study, statistical information about the world wine industry, production, consumption and wine trade is given and the changes are examined based on the period 2000–2016. In the last century, until the seventies, production and consumption of wine were concentrated mainly in Europe. After seventies, After 70 years, there has been significant growth and improvement both in production and consumption in USA market. Parallel to the US, Australia, New Zealand, South Africa, and South American markets developed and finally the Chinese market exploded.

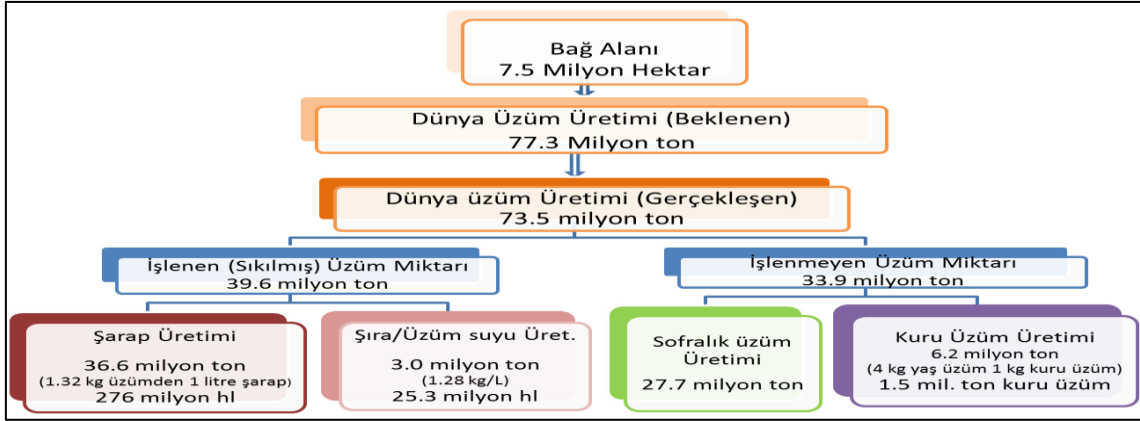
Keyword: World wine situation, production, consumption, trade

GİRİŞ

Dünya şarap pazarına girmeden önce Dünya bağcılık endüstrisine kısaca değinmek gerekir. 2016 yılı istatistiklerine göre Dünya genelinde bağcılık yapılan 7.5 milyon hektar bağ alanı bulunmakta olup bu alanda 73.5 milyon ton üzüm üretilmektedir [1]. Acaba Dünya genelinde üretilen bu kadar üzüm nasıl değerlendirilmektedir? Dünyada üretilen 73.5 milyon ton üzümün %53.9’u preslenerek işlenmekte (şarap ve üzüm suyu) geri kalan %46.1’i ise sıklımadan sofralık ve kurutmalık olarak değerlendirilmektedir (Şekil 1). Dünyada toplam üzüm üretiminin %49.8’i şarap olarak, %37.7’si sofralık olarak, %8.4’ü kuru üzüm olarak ve %4.1’i üzüm suyu olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda özellikle

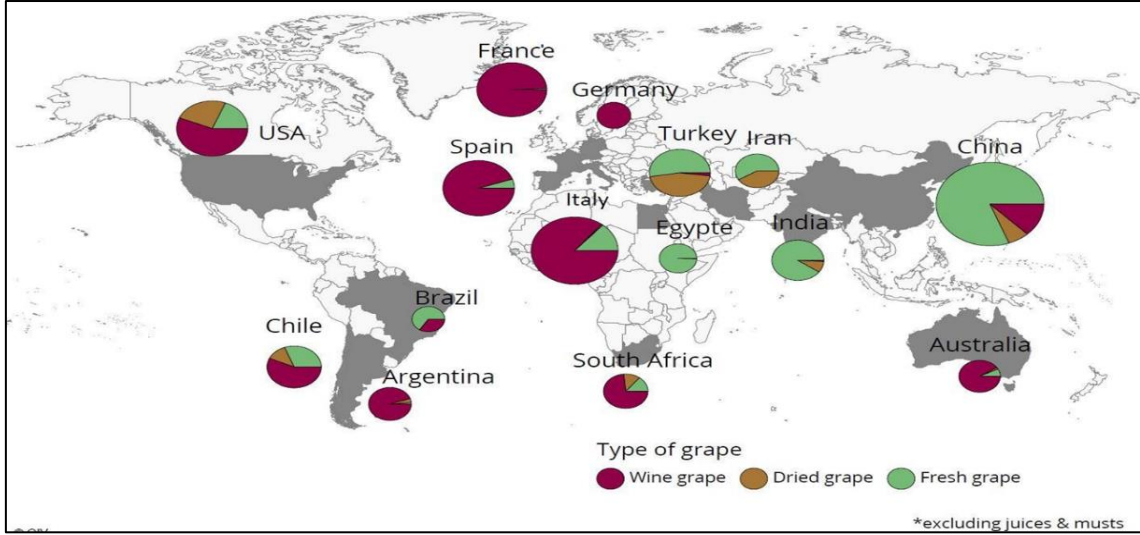
Çin ve Hindistan gibi Asya ülkelerinin pazara girmesiyle şaraba işlenen pay düşmüş sofralık değerlendirme payı artış trendine girmiştir. Özellikle 2000 yılından sonra Dünya sofralık üzüm üretim ve tüketiminde önemli oranda artış olmuştur.

Ülkemizde ise üretilen 4.1 milyon ton üzümün %51’i sofralık olarak, %42’si kuru üzüm olarak, %2.5’i şarap olarak ve geri kalan kısmı pekmez, sirke, üzüm suyu, şıra olarak değerlendirilmektedir. Şekil 2’de Dünya bağcı ülkelerinde üzümün değerlendirme şekilleri görülmektedir. Görüldüğü gibi Fransa, İtalya, İspanya, Amerika, Güney Afrika, Şili ve Avustralya gibi büyük bağcı ülkelerde üretilen üzüm büyük oranda şaraba işlenirken şarabın ilk üretildiği coğrafyalardan biri olan ülkemizde bu oran oldukça düşüktür.

Şekil 1. Dünya üzüm üretiminin ürün bazında değerlendirilmesi

Figure 1. Share of total World grape production by type of product

Şekil 2. Dünya bağcı ülkelerinde üzümün değerlendirilmesi [1]

Figure 2. Major grape producers by type of products [1]

DÜNYA ŞARAP ÜRETİMİ

2000 yılı ile 2016 yılları arasında Dünya şarap üretim miktarları Şekil 3'te verilmiştir. Şekilde görüldüğü gibi 2016 yılı Dünya şarap üretimi 267 milyon hektolitreye ulaşmıştır. Geçtiğimiz yıllarla kıyaslandığında 2016 yılında Dünya şarap üretimi bir önceki yıla göre (şıra ve üzüm suyu hariç) %3 oranında düşüş göstermiştir.

2000 yılından günümüze incelendiğinde en yüksek şarap üretimi 2004 ve 2013 yıllarında gerçekleşmiş ve son yılda 2000 yılına göre %4 oranında düşüş olmuştur. Elverişsiz iklim koşulları son yıllarda bazı ülkelerde üretimi olumsuz etkilemiştir. Dünya'da önde gelen

şarap üreticisi ülkeler ve üretim miktarları Şekil 4'te verilmiştir.

2016 yılında Dünya'da en çok şarap üreten ülke 50.9 milyon hektolitreye üretim miktarıyla İtalya olmuştur. Bu ülkeyi 43.5 milyon hektolitreye üretim miktarıyla Fransa ve 39.3 milyon hektolitreye ile İspanya izlemiştir. Bu üç Avrupa ülkesini ABD, Avustralya, Çin, Güney Afrika, Şili ve Arjantin gibi yeni dünya ülkeleri izlemekte ve onuncu sırayı yine bir Avrupa ülkesi Almanya almaktadır.

2012 ve 2016 yılları arasında Dünya'nın önemli şarap üreticisi ülkelerinin üretim miktarları Çizelge 1'de verilmiştir. 2016 yılında bir önceki yıla göre ilk 10 büyük üretici ülke içerisinde en yüksek artış oranı ABD ve

Avustralya'da gerçekleşmiş en yüksek düşme ise Şili ve Arjantin'de olmuştur (Çizelge 1). Tüm ülkeler içerisinde ise en yüksek artış oranı Yeni Zelanda'da, en yüksek düşüş oranı ise Brezilya'da olmuştur.

DÜNYA ŞARAP TÜKETİMİ

2000 yılından günümüze son 16 yılda gerçekleşen Dünya şarap tüketim değerleri Şekil 5'te verilmiştir. 2016 yılında 241 milyon hektolitreye şarap tüketimi gerçekleşmiştir. 2000 yılına göre şarap tüketimi %7 oranında artmıştır. 2007 ve 2008 yıllarında son 16 yılın en yüksek tüketim değerlerine ulaşılmıştır. 2008 yılında ekonomik ve finansal krizin başlangıcından itibaren, global tüketim sabitlemiş olarak görülmektedir.

Dünya'nın en büyük şarap tüketici ülkeleri Şekil 6'da verilmiştir. Görüldüğü gibi Dünya'da 5 ülke ki bunlar; ABD, Fransa, İtalya, Almanya ve Çin Dünya tüketiminin yarısını gerçekleştirmektedir. Çin'deki gelişmeler oldukça dikkat çekicidir.

Dünya'da şarap tüketicisi konumundaki ülkelerin 2008 yılından günümüze, tüketim değerlerindeki değişimlere göre haritası Şekil 7'de verilmiştir. Ülkelere göre tüketim miktarlarındaki değişimler de Çizelge 2'de verilmiştir. Bu haritaya göre ABD, Şili,

Kanada ve Çin'de tüketim artarken özellikle geleneksel şarap üreticisi ülkelerde düşmüştür. Bu oldukça dikkat çekici bir gelişmedir.

ABD, 2011 yılından beri en büyük global tüketici (31.8 mhl) ülke olarak pozisyonunu korumaktadır. İtalya (22.5 mhl) ve Çin'de (17.3 mhl) küçük bir artış görülmektedir. Tüketim Fransa (27.0 mhl), İspanya (9.9 mhl) ve Rusya'da (9.3 mhl) sabit olarak kalmıştır.

Tüketici ülkelerde kişi başı şarap tüketim değerleri Şekil 8'de verilmiştir. Yıllık kişi başı tüketim dikkate alındığında 4 ülkede 40 litrenin üzerinde tüketim, 12 ülkede kişi başı 20 litrenin üzerinde tüketim ve 4 ülkede kişi başı 10 litrenin üzerinde tüketim bulunmaktadır. Sırasıyla Portekiz, Fransa, İtalya ve İsviçre kişi başı en yüksek üretimin gerçekleştiği ülkelerdir. Dünya şarap ticaretinde önemli bir aktör haline gelen Çin'de kişi başı şarap tüketimi halen 1.4 litre/yıl gibi oldukça düşük bir değerdedir. Kişi başı tüketimin artması durumunda Çin şarap ticaretinde en önemli aktör olabilir.

Yukarıda açıklanan şarap tüketimindeki çok yıllık verilerden hareketle şarap tüketicisi ülkelerdeki tüketici eğilimleri baz alınarak geleceğe yönelik şarap pazarı dört gruba ayrılmakta ve geleneksel pazarlar, olgun pazarlar, artan pazarlar ve gelişen pazarlar olarak sınıflandırılmaktadır (Çizelge 3).

Çizelge 1. Ülkelere göre şarap üretiminin (2012–2016) (OIV, 2017)

Table 1. Wine production by the countries (2012–2016) (OIV, 2017)

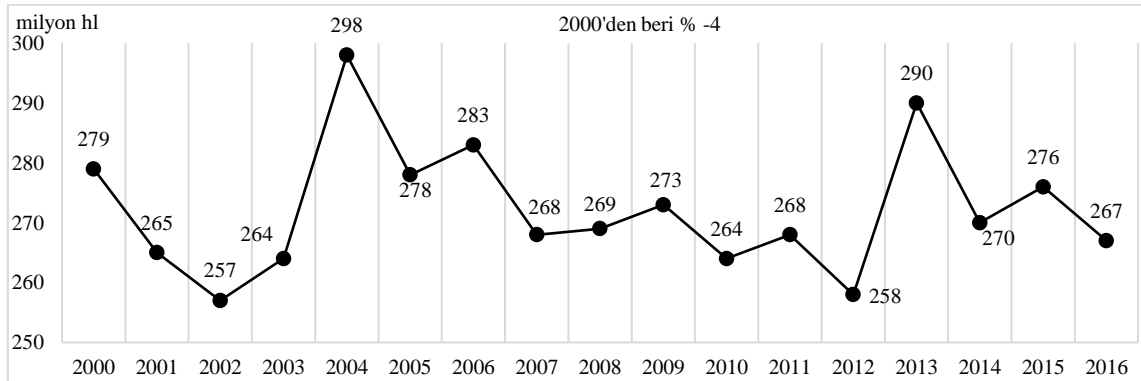
	milyon hl	2012	2013	2014	2015	2016	2016/2015 hacmen değişim	2016/2015 % değişim
1	İtalya	45.6	54.0	44.2	50.0	50.9	0.9	2%
2	Fransa	41.5	42.1	46.5	47.0	43.5	-3.5	-7%
3	İspanya	31.1	45.3	39.5	37.7	39.3	1.7	4%
4	ABD	21.7	24.4	23.1	21.7	23.9	2.2	10%
5	Avustralya	12.3	12.3	11.9	11.9	13.0	1.1	9%
6	Çin	13.5	11.8	11.6	11.5	11.4	-0.1	-1%
7	Güney Afrika	10.6	11.0	11.5	11.2	10.5	-0.7	-6%
8	Şili	12.6	12.8	10.0	12.9	10.1	-2.7	-21%
9	Arjantin	11.8	15.0	15.2	13.4	9.4	-3.9	-29%
10	Almanya	9.0	8.4	9.2	8.9	9.0	0.1	1%
11	Portekiz	6.3	6.2	6.2	7.0	6.0	-1.0	-15%
12	Rusya	6.2	5.3	4.9	5.6	5.6	0.0	0%
13	Romanya	3.3	5.1	3.7	3.5	3.3	-0.3	-8%
14	Yeni Zelanda	1.9	2.5	3.2	2.3	3.1	0.8	34%
15	Yunanistan	3.1	3.3	2.8	2.5	2.6	0.1	2%
16	Sırbistan	2.2	2.3	2.3	2.3	2.3	0.0	0%
17	Avusturya	2.1	2.4	2.0	2.3	2.0	-0.3	-14%
18	Macaristan	1.8	2.6	2.6	3.0	1.9	-1.1	-38%
19	Moldova	1.5	2.6	1.6	1.7	1.7	0.0	0%
20	Brezilya	3.0	2.7	2.7	3.5	1.6	-1.9	-54%
21	Bulgaristan	1.3	1.7	0.7	1.3	1.2	-0.1	-8%
22	Gürcistan	0.8	1.0	1.1	1.3	1.1	-0.2	-15%
23	İsviçre	1.0	0.8	0.9	0.9	1.0	0.1	11%
	Dünya Toplam	258	290	270	276	267	-9	-3%

Çizelge 2. Şarap tüketicisi ülkelerde tüketim miktarlarındaki değişim [1]
Table 2. Changes in consumption value in Wine consumer countries [1]

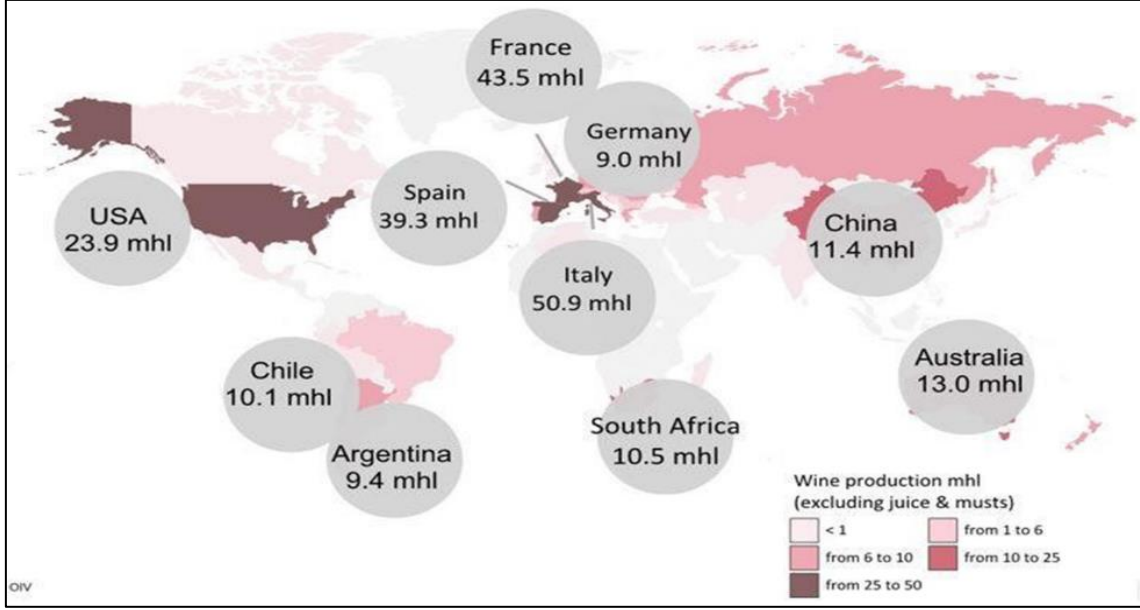
	mhl	2012	2013	2014	2015	2016	2016/2015 hacmen değişim	2016/2015 % değişim
1	USA	30.0	30.2	30.4	31.0	31.8	0.8	2.5%
2	France	28.0	27.8	27.5	27.2	27.0	-0.2	-0.7%
3	Italy	21.6	20.8	19.5	21.4	22.5	1.1	5.3%
4	Germany	20.3	20.4	20.2	19.6	19.5	-0.1	-0.5%
5	China	17.1	16.5	15.5	16.2	17.3	1.1	6.9%
6	UK	12.8	12.7	12.6	12.7	12.9	0.2	1.4%
7	Spain	9.9	9.8	9.9	10.0	9.9	0.0	-0.4%
8	Argentina	10.1	10.4	9.9	10.3	9.4	-0.9	-8.3%
9	Russia	11.3	10.4	9.6	9.3	9.3	0.0	0.3%
10	Australia	5.4	5.4	5.4	5.3	5.4	0.1	2.4%
11	Canada	4.9	4.9	4.7	4.9	5.0	0.1	3.1%
12	Portugal	5.0	4.2	4.3	4.8	4.6	-0.2	-4.6%
13	South Africa	3.6	3.7	4.0	4.2	4.4	0.2	3.1%
14	Romania	4.3	4.6	4.7	3.9	3.7	-0.2	-4.5%
15	Japan	3.1	3.4	3.5	3.5	3.5	0.0	-0.3%
16	Netherlands	3.5	3.5	3.4	3.5	3.4	-0.1	-2.3%
17	Belgium	2.9	2.9	2.7	3.0	3.0	0.0	1.1%
18	Brazil	3.2	3.5	3.5	3.3	2.9	-0.4	-12.0%
19	Switzerland	2.7	2.7	2.8	2.9	2.8	-0.1	-1.8%
20	Austria	2.7	2.8	3.0	2.4	2.4	0.0	2.0%
21	Serbia	2.3	2.3	2.4	2.4	2.4	0.0	-0.9%
22	Sweden	2.3	2.4	2.3	2.4	2.3	-0.1	-3.3%
23	Greece	3.1	3.0	2.6	2.4	2.3	-0.1	-4.4%
24	Chile	3.2	2.9	3.0	2.1	2.2	0.1	4.8%
25	Hungary	2.0	1.9	2.2	2.2	1.9	-0.3	-12.7%
26	Denmark	1.5	1.6	1.6	1.6	1.6	0.0	0.0%
27	Croatia	1.4	1.4	1.2	1.1	1.2	0.1	6.7%
28	Poland	0.9	0.9	1.0	1.0	1.1	0.1	4.9%
29	Bulgaria	1.0	0.8	0.9	1.0	1.0	0.0	3.4%
	Dünya Genel	244	242	239	240	241	1.0	0.4%

Çizelge 3. Şarap tüketimindeki eğilimlere bağlı pazar sınıflandırması
Table 3. Market classification based on trends in wine consumption

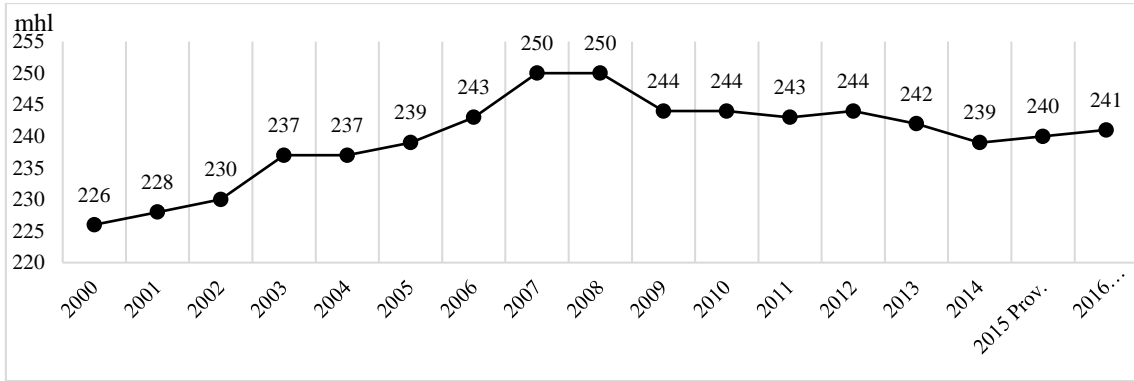
Tüketimdeki Eğilim			
Geleneksel Pazarlar	Olgun Pazarlar	Artan Pazarlar	Gelişen Pazarlar
Kişi başı tüketim yüksek, tabandan azalış gösteren tüketim	Uzun vadeli yüksek büyüme eğilimi; kişi başına sabit yada azalış gösteren tüketim	Genel pazarda uzun vadeli yüksek büyüme eğilimi, fakat hala kişi başı düşük tüketim	Önemli bir büyüme, ama çok düşük kişi başı tüketim
Fransa, İtalya, İspanya, Almanya, Arjantin vb.	ABD, Kanada, Avustralya, Norveç, İsveç vb.	Çin, Brezilya, Meksika, Japonya, Güney Kore vb.	Meksika, Nijerya, Namibya, Hindistan, Peru vb.

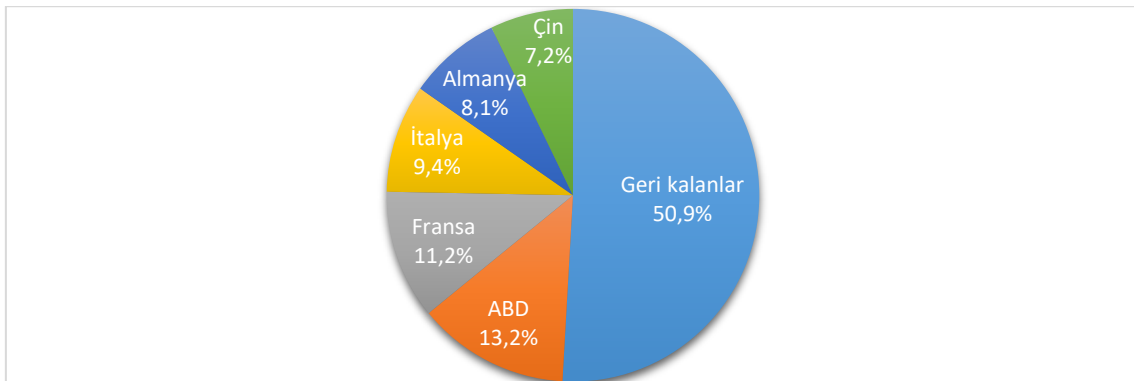
Şekil 3. Dünya şarap üretimi (2000–2016) [1]
Figure 3. World wine production (2000–2016) [1]

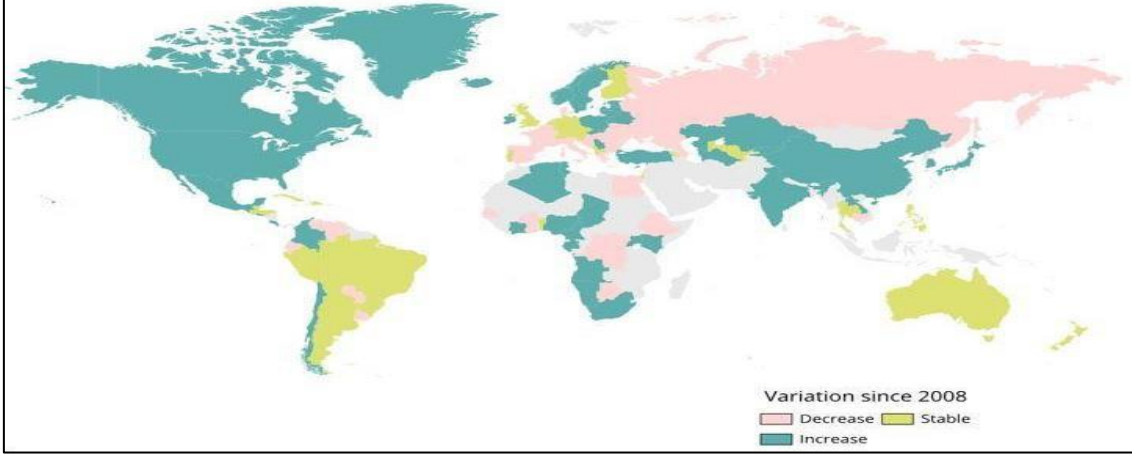
Şekil 4. Dünya bağcı ülkeleri tarafından üretilen şarap miktarları (2016 y) [1]
Figure 4. Volumes of wine produced by World wine countries (2016 y) [1]

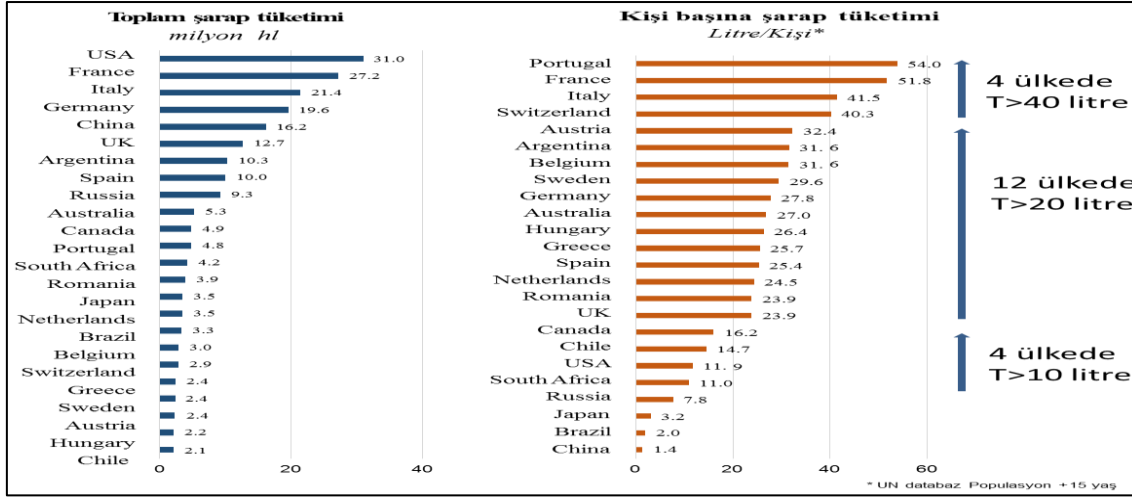
Şekil 5. Dünya şarap tüketimi (2000–2016) [1]
Figure 5. World wine consumption (2000–2016) [1]

Şekil 6. Dünyada en çok şarap tüketen ülkeler
Figure 6. The most wine consumers countries in the World

Şekil 7. Ülkelere göre şarap tüketimindeki değişimler
Figure 7. Trends in wine consumption according to countries

Şekil 8. Ülkelere göre yıllık kişi başı şarap tüketim değerleri
Figure 8. Per capita wine consumption values by countries

DÜNYA ŞARAP TİCARETİ

Dünya Şarap İhracatı

2000 yılı ile 2016 yılları arasında Dünya bazında ihraç edilen şarap miktarları ile ihracat değerleri Şekil 9'da verilmiştir. Son 16 yıl içerisinde ihracat miktarları ve değerlerinde artış olmuştur. 2016 yılında 104 milyon hektolitreye ihracata karşılık 29 milyar Avro değer elde edilmiştir. 2016 yılında bir önceki yıla göre ihracat miktarı %1.2 oranında azalmış, ancak ihracat değeri %2 oranında artmıştır.

2000 yılı ile 2016 yılları arasında Dünya şarap fiyatlarındaki (avro/litre) değişim Şekil 10'de verilmiştir. Şekilden de görüldüğü gibi

yıla bağlı olarak fiyatlar artmış ve 2016 yılında 1 litre şarap değeri 2.78 avro olmuştur.

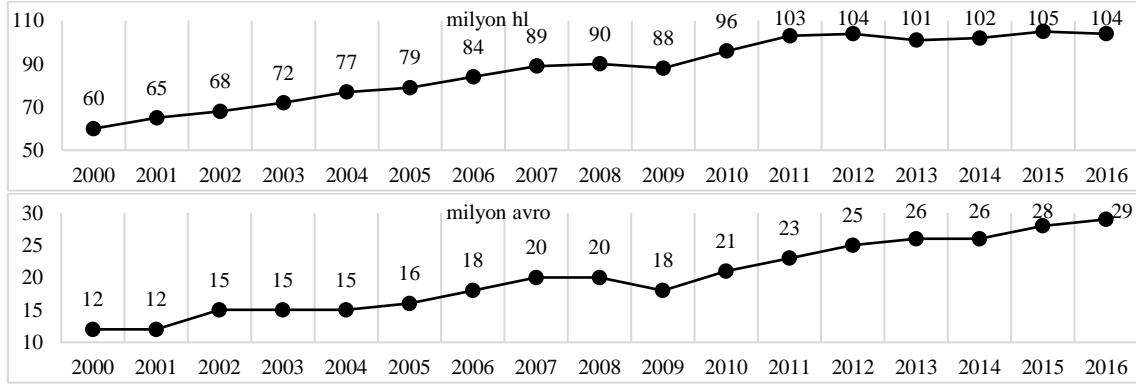
2016 yılında gerçekleşen ihracat miktarı ve değerine bağlı olarak ülkelerin sıralaması Şekil 11'de verilmiştir. İhracat rakamlarına göre en çok ihracat yapan ülke İspanya ancak ihracattan en yüksek kazanç sağlayan ülke ise Fransa'dır. İhracat miktarında İspanya'yı İtalya, Fransa, Şili ve Avustralya takip etmiştir. İhracat İspanya, İtalya ve Fransa tarafından domine edilmektedir. Bu ülkeler Dünya ihracat pazarının hacmen %55'ini temsil etmektedirler. İhracat değeri olarak Fransa (28 %) 8.2 milyar avro ve İtalya (19 %) 5.3 milyar avro kazanarak pazarda baskın olmaya devam etmektedirler. İspanya en büyük ihracatçı

olmasına rağmen 2.6 milyar avro kazanç elde etmiştir. Bunun nedeni İspanya’da ihraç şarap fiyatlarının Fransa’ya göre düşük değerde olmasıdır. Buna karşın Fransızlar daha az miktarda ihracat yapmalarına karşın fiyatı daha yüksek kalite şaraplar satarak daha fazla kazanç elde etmektedir.

Şarap İthalatı

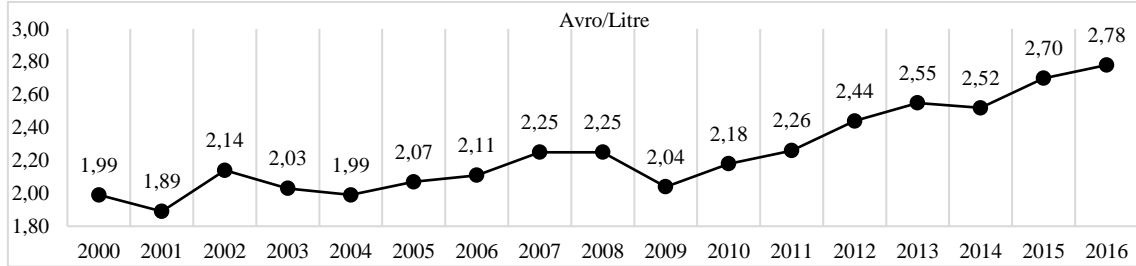
2016 yılında gerçekleşen ithalat miktarı ve değerine bağlı olarak ülkelerin sıralaması Şekil

12’te verilmiştir. En büyük şarap ithalatçısı beş ülke sırasıyla Almanya, İngiltere ABD, Fransa ve Çin’dir. Bu beş ülke ithalat değerinin 50%’sini temsil etmektedirler. Burada dikkati çeken iki ülke ABD ve Çin’dir. Amerika Dünya bağıcı ülkeleri arasında yer almasına ve büyük bir şarap üreticisi olmasına rağmen aynı zamanda önemli bir ithalatçı ülke konumundadır. Çin ise bir önceki yıla göre şarap ithalatını önemli düzeyde artırmıştır.

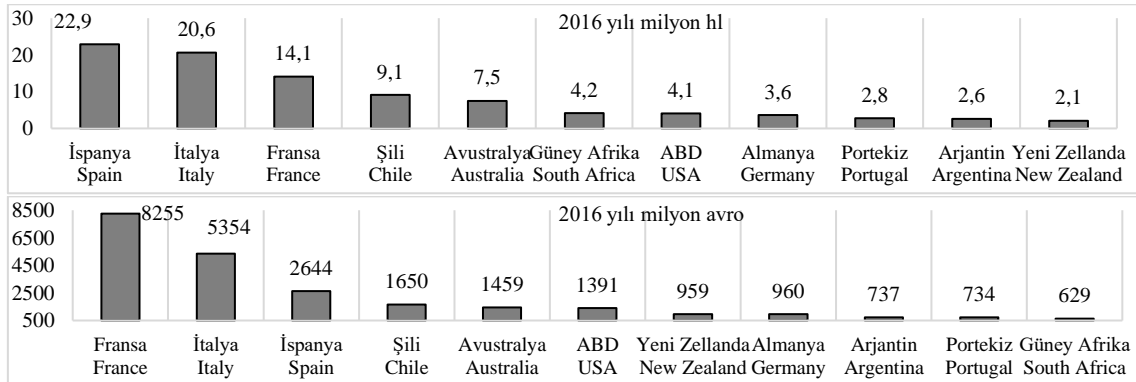
Şekil 9. Dünya şarap ihracatı ve ihracat değerleri (2000–2016 yılları) (OIV, 2017)

Figure 9. Trend of wine trade in volume and value (2000–2016 years) (OIV, 2017)

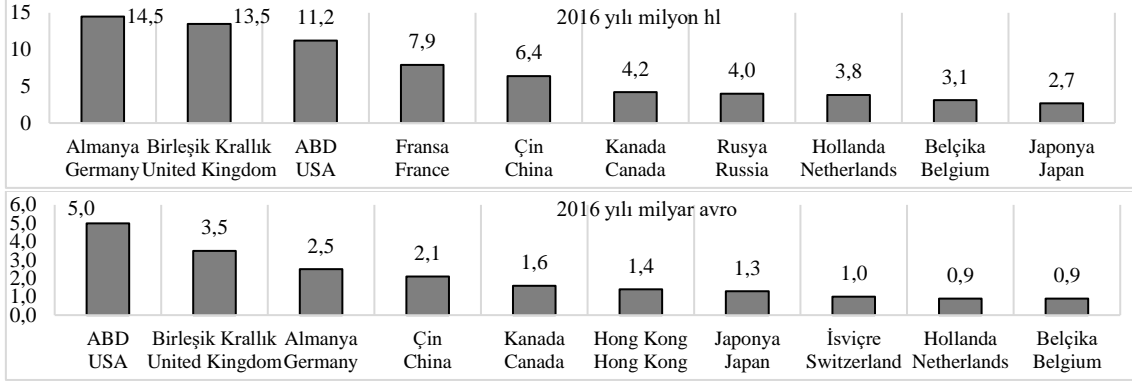
Şekil 10. Uluslararası şarap fiyatlarındaki değişim (2000–2016) (OIV, 2017)

Figure 10. Trend in International wine prices (2000–2016) (OIV, 2017)

Şekil 11. Şarap ihracat miktarları ve değerleri [1]

Figure 11. Wine export in terms of volume and value [1]

Şekil 12. Şarap ithalat miktarları ve değerleri (OIV, 2017)

Figure 12. Wine import in terms of volume and value (OIV, 2017)

SONUÇ

Dünya şarap endüstrisini ve ticaretini derinlemesine analiz ederken birçok soru sorulabilir, ancak asıl soru sektörde geleceğin nasıl şekilleneceğidir. Son 16 yıllık üretim, tüketim, ihracat ve ithalat verileri değerlendirildiğinde Dünya şarap ticaretinin kompleks ve dinamik bir yapıda olduğu ve birçok ülkedeki ekonomik zorluklara rağmen sektörün iyi durumda olduğu söylenebilir. Üretim bakımından, yakın zamanda eski Dünya üretici ülkelerde çok büyük değişiklikler beklenmemektedir. Yeni Dünya ülkelerinde beklentiler farklıdır. Bazı kaynaklara göre ABD’de 2030 yılında şarap tüketiminin 36 milyon hektolitreye ulaşacağı, ancak yerli üretimin azalacağı öngörülmektedir, bu durum uluslararası şarap ticareti açısından önemli bir etki ve fırsat yaratabilir. Bununla birlikte, uluslararası şarap ticaretinde, geleneksel ve olgun pazarlarda kısa vadede önemli bir artış beklentisi bulunmamaktadır. Çünkü bu pazarlar doymuş

durumdadır. Artışın daha çok artan (Çin, Brezilya, Meksika, Japonya ve Güney Kore vb.) ve gelişen (Meksika, Nijerya, Hindistan, Peru vb.) pazarlardan geleceği beklentisi hakimdir. Gerçekten de, pazar araştırmaları Çin’in yakında en büyük şarap tüketicisi olacağını işaret etmektedir. Bununla birlikte, bir ülkenin tüketim alışkanlığına yeni bir ürünün istikrarlı bir şekilde dahil edilmesi kolay gibi görünmemektedir. Bu nedenle yeni pazarlarda tüketimin istikrarı, şarabın kalitesini korumak, kaliteyi garanti altına almak ve hileleri önlemekle sağlanabilir. Uluslararası şarap ticaretinin daha da geliştirilmesi, bu koşulların ne ölçüde sağlanabileceği ile bağlantılı olarak ortaya çıkacaktır.

KAYNAKLAR

1. OIV, 2017. World Vitiviculture Situation, International Organization of Vine and Wine Statistical Report on World Vitiviculture, Paris.